

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

Številka: 700-06-2/2021/3
Ljubljana, 9. 6. 2021

EPA 1673 - VIII

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 – uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20), sprejela naslednje

Mnenje

k Letnemu poročilu o delu Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije in Varnostnemu poročilu za leto 2020

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 53. seji, 2. 6. 2021, obravnavala Letno poročilo o delu Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije in Varnostno poročilo za leto 2020, EPA 1673-VIII, ki ga je v obravnavo predlagalo Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije.

Komisija **se je seznanila** z letnim poročilom.

* * *

Letno poročilo o delu Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije in Varnostno poročilo za leto 2020 (v nadaljevanju: letno poročilo) je na komisiji predstavila vodja Specializiranega državnega tožilstva (v nadaljevanju: SDT). Tudi na SDT se soočajo s kadrovskimi težavami in nestabilnostjo kadrovske strukture. Leta 2020 je državnotožilsko službo na SDT opravljalo 25 (27 delovnih mest) državnih tožilcev, pomagalo jim je le 13 strokovnih sodelavcev. SDT je skupaj s Posebnim oddelkom glede na razmerje med številom državnih tožilcev in strokovnih sodelavcev povsem na dnu državnih tožilstev in je tekoče delo na SDT zato težko organizirati. Opozorila v zvezi s tem problemom se vrstijo že vsa leta, vendar problem ostaja nerešen. Na SDT je iz državnih tožilstev napovedano še nekaj odhodov, kar pa lahko močno ogrozi kadrovsko stabilnost tožilstva. Ministrstvo za pravosodje (v nadaljevanju MP) in Vrhovno državno tožilstvo (v nadaljevanju: VDT) sta SDT 2020 sicer omogočila, da je pridobil nekaj delovnih mest za potrebe delovanja Evropskega javnega tožilstva (v nadaljevanju: EJT). Ti sodelavci se zdaj usposabljujejo na SDT, s pridobljenim znanjem pa bodo kasneje lahko delovali v okviru EJT.

SDT je 2020 na svoji lokaciji pridobil dodatne poslovne prostore, saj se je VDT odselil drugam. Tako imajo zdaj prvič dovolj prostora za primerno organizacijo dela, omogočeno pa je tudi zagotavljanje ustrezne varnosti glede na naravo dela SDT. Prostor SDT so bili 2020 končno opremljeni s klimatskim sistemom, tudi vozni park SDT se je v zadnjih letih občutno izboljšal. Posodobljena je bila računalniška oprema in v začetku 2021 so prešli na nov strežniški sistem. Prav tako pričakujejo, da bodo prihodnje leto urejeni prostori za hranjenje

in delo s tajnimi podatki. Največja postavka v okviru materialnih stroškov na SDT so prevodi v slovenščino. SDT veliko dela v okviru mednarodnih preiskav in vso dokumentacijo je pred obravnavo na sodiščih treba prevesti v slovenščino. Zaradi začetka delovanja EJT bodo ti stroški v prihodnje še višji.

Kar se tiče obravnave zadev po Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (v nadaljevanju: ZOPNI), se je zaradi ustavne odločbe iz leta 2018 delo nekoliko ustavilo. Zaradi umikov tožb in drugih postopkov je bilo 2020 za okoli 28.000 evrov stroškov, ki so se nanašali na povračila zahtevkov.

Pri navajanju statističnih podatkov za 2020 je treba imeti v mislih, da je bilo leto zaradi epidemije posebno in okoliščine so vplivale tudi na delo SDT. Narokov na sodiščih je bilo nekaj manj, tudi delo Policije je bilo v času epidemije drugačno, zaznali so manj kazenskih ovadb in tudi predkazenski postopki so tekli počasneje, počasnejše je bilo poslovanje s tujino. Vloženih je bilo manj zahtev za preiskavo, vloženih je bilo tudi nekaj manj obtožnih predlogov, ker je bilo končanih manj preiskav. Leta 2020 je SDT vložil zahtevo za preiskavo zoper skupno 117 oseb, od tega 104 fizične in 13 pravnih oseb, vložili pa so obtožne akte zoper skupno 148 oseb, od tega 134 fizičnih in 4 pravne osebe.

Leta 2020 je SDT aktivno sedeloval v postopkih spreminjanja zakonodaje - Kazenski zakonik, Zakon o kazenskem postopku, Zakon o državnem tožilstvu in pri vrsti drugih predpisov, ki so vezani na tožilsko delo.

Leta 2020 so bile izdane obsodilne sodbe zoper 65 fizičnih oseb in 3 pravne osebe, kar je manj kot 2019. Izrečenih je bilo 46 % zapornih kazni in 57 % denarnih kazni, vključno s stranskimi denarnimi kaznimi, in 51 % pogojnih kazni. Izrečenih denarnih kazni je bilo v skupni višini za okoli 550.000 evrov.

Kazalec uspešnosti dela SDT je tudi odvzem premoženjske koristi in začasno zavarovanje. Leta 2020 so sodišča odvzela premoženjsko korist v skupni višini nekaj manj kot 60 milijonov evrov, kar je precej več kot v preteklih letih. Leta 2020 je bil SDT uspešen tudi pri podaji predlogov za začasno zavarovanje, ki so bila odrejena v 25 zadevah zoper skupno 54 oseb v skupni višini 170 milijonov evrov. Tudi ta vsota je večja kot v preteklosti. Leta 2020 je bilo zavrnjenih več kazenskih ovadb, razlog pa je v tem, da je SDT prioritarno delal na starih nerešenih zadevah.

Vodja SDT je poudarila, da imajo vzpostavljen sistem kontrol tako, da mesečno spremljajo obremenitve posameznih državnih tožilcev in kaj se dogaja s posamezno zadevo - da se ne prekoračijo roki, da tožilci povedo, ali potrebujejo pomoč strokovnega sodelavca ali stranskega nosilca zadeve in drugo. Na SDT ugotavljajo, da gre za koristen in učinkovit instrument, ki omogoča pregled dela in odprtih zadev. Dvakrat na leto pa se pregleda tudi zadeve, v katerih tožilska odločitev v roku 1 leta ni bila sprejeta in na tak način se je stanje močno izboljšalo.

V okviru dela SDT so najbolj izpostavljeni primeri, ki se nanašajo na kazniva dejanja na škodo bank, kazniva dejanja v zdravstvu in zadeve po ZOPNI. Glede kaznivih dejanj na škodo bank je vodja SDT predstavila nekaj podatkov do vključno maja 2021 (v skupnem poročilu vseh državnih tožilstev so predstavljeni podatki za 2020). Na področju kaznivih dejanj na škodo bank ima SDT v tem trenutku odprtih 42 zadev, večina je že na sodiščih. V 20 zadevah je vložen obtožni akt zoper 86 oseb, od tega zoper 52 bančnikov. V fazi sodne preiskave se trenutno nahaja 15 zadev zoper skupno 71 osumljenih, od tega 55 bančnikov. Premoženjska korist v teh primerih znaša več kot 334 milijonov evrov. Do zdaj je bilo v bančnih zadevah izdanih 17 sodb, od tega 13 obsodilnih za 20 oseb, od tega 16 bančnikov. 10 obsodilnih sodb za 12 oseb je že pravnomočnih, skupna protipravno pridobljena premoženjska korist pa znaša okoli 68.000 evrov.

Na področju kaznivih zadev v zdravstvu je bilo maja 2021 v obravnavi 10 odprtih zadev, v fazi predkazenskega postopka se nahajajo 3 zadeve zoper 10 fizičnih oseb in več neznanih storilcev. V fazi sodne preiskave so 4 zadeve zoper 10 fizičnih oseb, protipravno pridobljena premoženjska korist pa v tem primeru znaša več kot milijon evrov. V obsežni zadevi je bila februarja 2021 izdana obsodilna sodba zoper 5 fizičnih oseb, skupno pa jim je bila izrečena zaporna kazen v višini 7 let in 29 000 evrov stranskih denarnih kazni.

V zvezi s postopki, vodenimi po ZOPNI, je bilo na nivoju celotne tožilske organizacije izvedenih več preiskav, SDT je vložil 4 tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora zoper skupno 10 oseb. Višina tožbenega zahtevka je znašala več kot 2 milijona evrov, kar je precej več kot pa 2019.

V zvezi z ZOPNI SDT meni, da bi bilo morebiti treba iti v spremembo predpisa, zato je bila na SDT 2020 ustanovljena delovna skupina, ki je pripravila predlog za spremembo ZOPNI. Predlog je bil septembra 2020 posredovan na MP.

Predstavnica SDT je izpostavila, da tudi sami pogrešajo specializirana sodišča in možnost specializacije sodnikov. Na nivoju države bi bilo treba zagotoviti enoten katalog kaznivih dejanj, ki bi jih obravnaval isti deležnik. Poleg specializacije sodnikov je izjemno pomemben tudi njihov odmik iz lokalnega okolja.

Vodja SDT je poudarila, da je problem kadrovske nestabilnosti zelo pereč in da tudi vse izboljšave delovnega okolja in materialnih pogojev dela ne morejo odtehtati pomanjkanja kadrov. Predvsem pa bi bilo izjemno pomembno, da bi se mlajši kolegi usposabljali postopoma in bi jim starejši kolegi skozi medgeneracijsko sodelovanje in timsko delo zagotavljali strokovno rast in bi ti zamenjavo generacij pričakali pripravljeni na prevzem odgovornih nalog.

* * *

Komisija je v zvezi z letnim poročilom SDT opravila krajšo razpravo in pri tem podprla delo SDT in izrazila zadovoljstvo, da sta se položaj glede materialnih pogojev za delo in prostorska situacija izboljšala. Zaskrbljujoča je kadrovska problematika tako glede števila državnih tožilcev kot podpornega kadra - strokovnih sodelavcev. Komisija je poudarila, da učinkovito delovanje vseh segmentov pravnega sistema pozitivno vpliva na stanje v družbi, zato bi morali biti ti kadri ustrezno in dobro nagrajeni, da ne bi odhajali na boljše plačana delovna mesta ven iz tožilskih vrst in iz pravosodnega sistema.

Komisija je v zvezi z ZOPNI in pripravo predloga za spremembe zakona s strani delovne skupine na SDT, ki jo je ob predstavitvi letnega poročila omenila vodja SDT, želela izvedeti več o predlogu sprememb, v katero smer gredo in kateri so bistveni elementi predloga. Komisijo je prav tako zanimalo, ali MP pripravlja spremembe ZOPNI, ki bodo zagotavljale učinkovitejše postopke za odvzem nezakonito pridobljenega premoženja.

Predstavnica SDT je v odgovoru poudarila, da je bila delovna skupina na SDT ustanovljena zato, da prouči težave, ki se v praksi pojavljajo v zvezi z izvajanjem ZOPNI po sprejemu ustavne odločbe 2018. Delovna skupina je na podlagi zaznanih težav v praksi rešitev usmerila predvsem v t. i. nadomestni odvzem. Ta princip se lahko uporabi v primerih, ko premoženja, ki bi ga bilo treba odvzeti, ni več, zato pa bi lahko odvzem premoženjske koristi izvedli prek denarnega izplačila. V tem delu izvajanja ZOPNI pa prihaja do težav, saj sodišča različno tolmačijo ureditev in so tako nekatera naklonjena naložitvi kazni z izplačilom za nadomestni odvzem, nekatera pa ne. Delovna skupina je to izpostavila kot osnovni problem. Na področju odvzema premoženja nezakonitega izvora bi bili lahko uspešnejši, če bi bilo

jasno, da je mogoč nadomestni odvzem premoženjske koristi. MP o predlogu sprememb zaenkrat še ni razpravljalo s SDT.

* * *

Za poročevalko na seji matičnega odbora Državnega zbora je bila določena državna svetnica Bojana Potočan.

Predsednik

Rajko Fajt